

Ildfisken

TIDSSKRIFT FOR NY LITTERATUR

NR. 8 • 1993

Ildfisken

Tidsskrift for ny litteratur
Nr. 8 • 1993

Redaktion:

Rikke Viemose og Carsten René Nielsen

Ildfisken udkommer tre gange årligt
Abonnement: 80 kr. årligt, 30 kr. pr. nummer i løssalg
(Priserne er inklusiv moms og forsendelse)

Ekspedition og redaktion:

Ildfisken, Skejby Vænge 287, 8200 Århus N
Tlf.: 86 78 50 20. Postgiro: 8 04 79 95

Udgivet med støtte af Kulturministeriets bevilling
til almenkulturelle tidsskrifter

Forsideillustration:

Plakat af Maurice Kallis til filmen
This Gun for Hire (Paramount, 1942)

© Bidragyderne og Ildfisken
Århus 1993

ISSN 0906-5202

Så sødt som i gamle dage

I en alder af 40 havde Orson Nielsen mere end 200 romaner, 48 digtsamlinger, 530 essays bag sig. For ikke at nævne et antal polemiske, sure artikler om krig og fred, fjernsyn og børnepasning i Europa. Orson Nielsen var naturligvis et kunstnernavn, sådan lidt alvorligt og lidt latterligt på én gang. Et vaskeægte Distance-elegance navn.

Aviserne var ved at svømme over i begejstring over hans seneste: *Hvid mand på sort savanna*. Indfølt, medrivende, subtil, tankevækkende, rystende skrev de. Orson opholdt sig aldrig det samme sted mere end en dag. Man bliver magelig, fed, utrænnet, udsigten skal gerne skifte med din sindstemning, var hans kommentar. Bevares han ejede kun 67 huse selv, resten af tiden tilbragte han i fondsfinancerede refugier og hos gode venner. Disse venskaber var meget intense og meget korte, popkornsvenskaber kaldte Orson dem. Han åd dem så hurtigt at de ikke nåede at få et ord indført. Man skulle tro at Orson havde det godt. Al den succes. Al den anerkendelse. Alle disse indtryk. Men Orson havde det mildest talt elendigt. Over for venner talte han udelukkende om smerter i hjernen. Hjerneploppen kaldte han det. – Hvad ville du gøre hvis nogen havde glemt at slukke for en vandhane med kogende vand i tindingen? spurgte han hypotetisk sine venner.

Orson forsøgte dagligt at begå selvmord. Afhængig af hvilket land han befandt sig i begik han det ene selvmord efter det andet, uden held forstås. I Spanien forsøgte han at danse sig ihjel foran løbske tyre. I Italien var Orsons badekar indsmurt i blod. I Holland skar han sine vansirede ører af. Og hjemme i fædrelandet, Danmark, forsøgte han gang på gang at hænge sig i en dykkerdragt. Når Orson Nielsen ikke forsøgte at begå selvmord, skrev han.

Orson sad faktisk og skrev i Barcelona. Ind i mellem trillede han kontorstolen hen til vinduet for at se om der skulle være nogen løbske tyre at se. Desværre. Orson sukkede højlydt. Ak hvordan kunne noget menneske leve med sådan en skæbne. Hvordan skulle han nogensinde blive lykkelig. Rasende skrev han en 800 siders roman om Inkquisitionen: *Fanden, hans pumpestok, og præsterne*. Da

han en time senere var færdig, tog han et styrtebad og satte sig ud på hasiendaen og græd.

Han græd kun kort tid. Så gled der en sky for solen, og Orson Nielsen holdt op med at græde, i den faste overbevisning om at nu havde han udviklet sig, og set livets grusomheder og savn i øjnene. Han trak vejret dybt. Fandtes der noget mere befriende end at trække vejret efter grådanfald, det er som at gå tur i regnvejr.

Samme eftermiddag tog han et fly til Abkasien hvor han havde et regeringspalads helt for sig selv. Døde regeringssoldater lå imellem døde oprørssoldater. Orson sukkede alvorligt og skrev en artikel til et dagblad.

Lad mig fortælle lidt om livet, begyndte artiklen, vi må sætte mere pris på livet, sluttede artiklen. Derpå lændede Orson sig tilbage i stolen, træt, mæt af dage, overanstrengt af artiklens godhed. Han gik en runde for at se om der skulle være nogen andre levende i regeringspaladset. Da det ikke viste sig at være tilfældet satte han i et hysterisk hvin og rullede sig godt og grundigt i de dødes safter. Derpå tog han en maskinpistol og gav sig selv en poetisk salve.

En tirsdag skulle Orson læse op på en efterskole i Vrå. Iført ildsjælens kostume, dvs bar overkrop, læste han op af sin nyeste samling: *Dario I's fornemmelse for The*.

På forreste række sad der en meget, meget smuk kvinde. Lyst l.y.st.-hår, mam mam. Orson som ellers aldrig lod sig drage, blev uhjælpeligt forelsket, mam mam altså. Han begyndte at filme med øjnene, men kvinden var tilsyneladende ligeglad. Sad sådan lidt med ansigtet på skrå, intenst litteraturlidenskabsløst lyttende. Orson begyndte at svede, glemte alt om den store gruppe pensionister der fyldte rækkerne, glemte alt om sit store epos *2. verdenskrig, Hvor er London?* Han skiftede hensynsløst litteratur:

– Nu vil jeg gerne læse lidt op af digtsamlingen: *Kastreret kat, vinternat*. En af Orsons mest ukendte og uglese samlinger nogensinde, og måske også den ældste. Den smukke kvinde begyndte snart at gabe. Orson kunne ikke få blikket fra hende. Han reciterede hypnotisk:

Kastreret kat, kastreret kat, laset vinternat.

Jorden, en skrabebakke, alt for stor, alt for stor.

Katten ingen killinger, kastreret, grov og sort.

Kastreret nat, kastreret nat, laset vinterkat.

Månen, en skrabebakke, alt for stor, alt for stor.

Natten ingen stjerner, kastreret grov og sort.

Det havde måske været stærkt hvis ikke Orson havde sneget små suttelyde og mam, mam slubre lad-mig-besidde-dig-kvinde ind i sin oplæsning. Faktum var i al fald at kvinden gabte og pensionisterne begyndte at brygge *Ritz*-kaffeerstatning og snakke højlydt om mørklægning og Schalburgtage-poesi. Tilsidst, rejste en høj 80-årig mand sig op, trak splitten ud af en håndgranat og krævede besættelseslitteratur.

Orson så på sit ur, det var også ved at være den tid, dødstiden.

– Vi er flere der gerne vil høre hr. Orson Nielsen læse op af sin bog: *En hilsen til Vita, Mogens og Henrik*. Tror hr. Orson det var muligt, truede den høje 80-årige mand og viftede med håndgranaten.

– Den bog mindes jeg ikke at have skrevet, sagde Orson og blinkede til den smukke lysthårede kvinde, der gabte og begyndte at lyne sin frakke. To skikkelige gamle tanter rejste sig på anden række, åbnede deres cottoncoats og afslørede flere partier stenguns fordelt på kroppen.

– Tror hr. forfatteren at det er for sjovt vi kommer til Deres foredrag, sagde tangerne i kor. Tror hr. Orson virkelig at det er for sjovt. 3 oldinge rejste sig op med rystende hænder.

– 1864 mumlede oldingene i kor. Vi vil høre: *Holder vi skansen*, Orson klæde sig i håret, har jeg virkelig skrevet den, sagde han højt så den smukke kvinde kunne høre den slet skjulte ironi.

– Det kapitel med rotterne i hjernen, det kapitel med rotterne i hjernen og i øjenhulerne! råbte oldingene i kor.

– Blodtørstige gamle svin, smilede Orson selvmorderisk. Og så brød helvede løs. Granaten eksploderede, de to tanter sprang i 60.000 kødfulde stykker, men forinden havde de 3 oldinge taget ladegreb på deres rystende kæber og fyret indtil 30.000 skud af mod forfatteren Orson Nielsen. Der var død og ødelæggelse overalt. Sjældent havde Vrå mistet så mange indbyggere på én dag.

Orson vågnede i en fremmed seng. Hesteplakater prydede loftet, der var lyserødt. Han vendte sig forsigtigt om på siden. Hesteplakater prydede væggene, der var lyserøde. Orson var ret syg endnu. Bevares han var vant til at dø, men Vrå-

attentatet, som det allerede hed i folkemunde, havde været meget grundigt. På gulvet stod en blikspand. Hver time brækkede Orson projektiler og metalsplinter op. Sjældent har jeg haft det så dårligt, mumlede han ud i rummet som var dunkelt bortset fra nogle lyserøde stearinlys, med hestemotiver på. Jeg vil aldrig mere begå selvmord, lovede han sig selv. Aldrig nogensinde.

– Har du ikke sagt det mange gange før, sagde en kvindestemme. Du dyrker jo døden. Den lysthårede kvinde lænede sig frem og kyssede Orson. Hendes tunge borede sig dybt ned i hans hals, og drejede rundt så metalstykkerne og dum-dum-kuglerne klirrede i hans mund. Så klappede hun ham på kinden, så Orson straks begyndte at græde af hudløshed. Han græd og græd, så han var helt utrøstelig. Den lysthårede kvinde trøstede så godt hun kunne.

– Så så lille mand, så så Orson Nielsen nu ikke ynkelig, nu ikke ynkelig. Men Orson var pludselig så lille bitte, 10 år igen. 10-årig lille putte nutte prutte Orson, der sådan nød at tude i vilden sky. Den lysthårede kvinde trøstede ham.

– Så så lille Orson, jeg er Barbie, jeg er Barbie, Barbie, sagde hun og sprøjtede sit lyst hår med glimmer og malede sine læber større og større, og smaskede Orsons tårer i sig.

– Mam mam råbte Orson.

– Shhh Barbie, Barbie, sagde Barbie. Nu skal du bare sove Orson, jeg ved du har været så ensom, jeg ved du har været så forfærdelig ensom og alene som forfatter. Det har jeg også Orson, det har jeg også, Orson. Barbie har været lige så alene som Orson.

Barbie forstod ham, Barbie var så dejlig. Hun lænede sig mod hans øre og hviskede noget han skulle gentage for hende, det er bare for sjovt, forsikrede hun, det er bare for sjovt. Orson lænede sig op på albuerne og gentog grådkvalt og bare for sjovt.

– Ved du hvad Barbie, jeg hedder ikke Orson rigtigt, jeg hedder Ken, jeg hedder Ken og jeg spiller guitar. Orson er kun et kunstnernavn.

– Det ved jeg da godt hviskede Barbie, men sov nu Ken.

– Ja, ja sukkede Orson, men du skal bare vide at jeg hedder Ken og spiller guitar. Så sov Orson, og da han var ved at være veludhvilet fik han en indsprøjtning med glimmer og hestebilleder. Og glimmeren satte sig på Orsons lunger så han ikke kunne trække andet end forgyldt luft, og hestebillederne satte sig på Orsons tanker så han ikke kunne tænke på andet end heste, røde heste, hvide heste, og

lyserøde heste ikke mindst. Da der var gået en uge eller længere tid, vågnede Orson, simpelthen med en guitar i hånden. Han gik hen til Barbies spejl og så sig selv i spejlet. Velbarberet, velduftende med hvide kassebukser og stjerner på.

– Hvor er du smuk, udbrød Barbie tilbudende og tog Orsons fingre og kyssede alle hans ringe, så han fik glimmerrystelser langt ned af ryggen.

– Arke-lege Barbietøs, jeg har en lille kysse-sysse sang til min Barbiedarling, sagde Orson og slikkede Barbies mund der smagte af kandis. Orson rejste sig, tog guitaren og klimprede på de usynlige strenge.

„Se den bette Barbie naj hvor ehr hun sød
hun har fine røde læber og en pels såhr blød.“

Åh Barbie kunne ikke holde tårerne tilbage, Barbie var bare så glad, åh Ken, åh Ken. Hvis du vidste hvor højt vi elsker hinanden, hvis du bare vidste hvor højt vi elsker hinanden. Orson sænkede guitaren og tog Barbie på sit knæ. Da de havde siddet tæt lidt tid, og betroet hinanden alverdens lyserøde ting blev Barbie utålmodig.

– Vi skal ud og ride Ken. Orson smilede og suttede på hendes mund.

– Årh Barbie, Barbie-bar-buh! må Ken ikke dimse lidt ved Barbies sukkerbryst. Barbie fnes og dinglede kildeblødt med benene.

– Ken-ven nu skal vi ud og ride, og når vi kommer hjem i aften må du sutte alt det du vil på din lille pige. Jamen dog, det forstod Orson så udemærket. Når Barbie sagde nej, så måtte han hellere holde sig i sindet.

Hesten stod i stalden få hundrede meter fra den lyserøde skov, hvor solen kastede sine lyserøde stråler over den glimrende eftermiddag. Det var meningen de skulle ride helt til Lovecity, for at købe Barbie-skiudstyr, men Barbies hest, som hed Viirus havde bredt sig til Kens hest som hed Kulmule.

– Åh nej, se nu Viirus hulkede Barbie, nu har hun ædt Kulmule, det er da ikke til at bære, Ken.

– Naj, naj og atter naj bandede Ken og forsøgte at trække Kulmule ud af Viirus' gab. Han fik Kulmules bagben fri men heller ikke mere. Altså hvor så det skægt ud. Det så så edderskægt ud at Viirus havde 6 ben, fire bagben, og 2 ud af munden, der oven i købet vendte forkert.

Barbie og Ken satte sig op på Kulmulevirus og så red de i rundkreds og kom

hverken til den lyserøde skov eller til Lovecity for at købe ind. Da de havde re-
det i rundkreds i nogle timer steg de af og rejste et lyserødt telt på den lyserøde
plæne foran Barbies hus. Ken smilede til Barbie. Barbie bed sig frækt i tungen.

– Må Ken sutte lidt på Barbie nu, skal Ken virkelig sutte Barbie bims?

Barbie fnes og ritsede sit trykknappstøj af.

– Sutte sutte købmand aldrig sutte om igen, sagde de to turtelduer da det var
forbi. Søvn kom tiltrængt. Den lyserøde søvn vel at mærke.

Da det blev morgen vågnede de med glimmer for øjnene.

– Har du sovet godt, Barbie, spurgte Ken.

– Jeg har superduper drømt, om heste, lo Barbie.

– Barbielamse!

– BamseKen!

Det hele virkede så idyllerisk. Barbie bryggede plastic Kaffe og Ken brasede
plasticbacon med plasticæg på den lyserøde græsplæne, da Ken pludselig så en
ubarberet mand komme løbende inde i øjet.

– Der løber en mand inde i øjet på mig, Barbiedarling! råbte Ken forbløffet.

– Sludder sagde Barbie og satte lyserøde kopper på bordet.

– Jo der løber en mand inde i øjet på mig, og råber så jeg blir helt klumpet.

– Ok, sagde Barbie, det er bare fordi der er kommet skidt på Kens øje. Nu skal
Barbie ordne det. Og så blæste Barbie en hel flaske glimmer i Kens øje så det
blev helt guldfarvet.

– Så nu skal vi spise dejlig morgen mums ikk? – sødte Ken.

– Og sutte, fortsatte Ken.

Næste dag var lejrturen overstået. Nu skulle Ken og Barbie lige straks på ski-
tur. Men først måtte de ind i Barbies hus og skifte tøj. Barbie var godt igang med
at skifte sit lyserøde undertøj med noget mere lyserødt undertøj, da Ken råbte
uhyggeligt og nærmest grumset ude fra badeværelset.

– Jeg har fået et sår på kinden, Barbie, prøv at se. Og så skilte Ken såret ad, så
Barbie kunne se de slidte tænder inde i såret, som ikke var et sår, men gode gamle
Orson Nielsens ildelugtende tænder.

– Luk mig ud! råbte Orson, luk mig ud!

Ken kiggede rædselsslagen på Barbie.

– Barbiedarling, det er da ikke normalt at sår sådan taler, er det vel?

– Nej, sagde Barbie, afvisende, det er det i alt fald ikke.

– Nu skal du se, Ken baby vi putter lidt plaster på såret. Og så forsvandt Orson Nielsens mund atter under plastret.

Dagen gik og om aftenen havde den lyserøde flyver bragt dem på skiferie. Ken og Barbie lå og suttede, da pludselig Barbie udstødte et vredeshyl, der absolut ikke var særlig lyserødt.

– Dumme Ken, skal du nive?! Ken rystede på hovedet. – Men lille sukkerabe, Kenmandse ku da aldrig finde på at nive Barbiebubs. Ken sutter bare, så sødt som i gamle dage. Barbie lagde sig så tilbage og lod sig sutte, men lidt efter nev Ken hende igen.

– Dumme, dumme Ken. Barbie havde tårer i øjnene. Og så kan I nok forstå blev Ken også ulykkelig, han blev så ulykkelig, for når Barbie græd, blev deres lyserøde idyl så trist så trist.

– Det var ikke mig, tilgiv mig Babse-Barbie stammede han. Så rev Barbie dynen af deres nøgne kroppe og fandt Orson Nielsens hænder der hvor Kens køn skulle være helt fladt og plastic-fint. Og længere nede, så Ken også helt forkert ud af det. Og da Ken så det, blev han så bange, at han simpelthen fik et lyserødt hjerteanfald og døde. Stakkels Barbie, var nødt til at glemme alt om Ken. Hun hulkede og hulkede, til det tidspunkt hvor hun simpelthen havde hulket så meget, at gråden gik over i Barbie-latterfråde.

Men da var Ken borte og Orson havde atter overtaget sin krop. Der skulle naturligvis gå mange år før Kens plasticarme var slidt af. Der skulle mange romaner til at fjerne de lyserøde heste fra fiktionen.

Men Orson var en tålmodig mand, han undgik så vidt muligt at begå selvmord i tiden frem over. Når han ikke skrev, tog han istedet lange kolde bade i hydrocortison, for at holde sin sjældne Ken-oreiasis lidelse nede. Han undgik de lyst-hårede kvinder, men søgte gerne de tyst-hårede pigers selskab.

Fata morgana

inde over midten af byen
hænger skelettet af en stor hvalfisk
menneskene der passerer dette sted
flere gange hver eneste dag
undrer sig af og til over:
det hvidlige skær i luften
der glimtvis slører blikket og retningssansen
den tørre smag af metal i munden ...
men de går videre med et indtryk
af solen der rammer vinduerne
og vinden der brænder slimhinderne.

Nattens em
er møbler og hengemte malerier
og spejle der hænger fra træerne
i den forladte skov
Nattens em
er den træagtige fornemmelse
der af og til rammer os
når vi træder ind i
skygger eller silhouetter
af det der var
og det der vil være

Bjerget

halvvejs på rejsen når man
til det sværeste punkt:
hvor intet er længere borte end nært,
men skridtene slæber sig afsted
og åndenøden trænger sig på
som et hvidhedens bjerg
for endelig at slå ned i hjernen
som en hammer på et spejl
og man splintres
og man ryger til højre
og siden til venstre
for endelig at mærke
intet er endnu

i de første ord vi sagde
skubbede vi hinanden let
ud på kanten af de tunge
månedes der gled som bølger
gennem det pulserende rum
hvor vi befandt os bedst
inden
ord

Gangstere i regnvejr

Interview med Lars Bukdahl

Lars Bukdahl vakte berettiget opsigt, da han i 1987 debuterede med digtsamlingen *Ready-made! – Stævnemøder og moderne digte*, der på trods af tydelig inspiration fra Per Højholt fremstod som noget helt nyt i dansk lyrik: Midt i 80'er-lyrikkens selvhøjtidelighed og stadige nedskrivning af formen til abstraktion kom her en sprælsk 19-årig debutant, der vendte bøtten i vejret på litteratur og kunst, fin- og lavkultur, og strøede om sig med citater fra billedkunst, film, poesi, tegneserier osv. Helt i tråd med den tidlige „historiserende“ postmodernismes bestræbelser. Bukdahl skriver da også i debutbogens sidste digt: „følgende skal ikke forstås som et digt men blot som fortsættelse af en virkelighed efter eget valg“. Der er ingen sandheder, og derfor må vi hver især finde nogle selv.

Om Lars Bukdahl kunne man også fortælle: At han i vinteren 1974 ved et tilfælde kom til at læse et helt bibliotek, og siden har set på verden som en uhyre belæst 6-årig, der ikke blot længes efter sodavandsis, legetøjsforretninger efter lukketid og Det Evige Snevejr, men som også skriver sin forundring over verdens forunderlige indretning ind i en konstant dialog eller leg med litterære traditioner og genrer.

Eller: At Lars Bukdahl er en postmoderne arvtager til Per Højholt, der i nu fire digtsamlinger og to romaner har *iscenesat* forholdet mellem fiktion og virkelighed, og ofte er kommet ud på den anden side af den snart klassiske modernitetskritik med nogle tekster, der på én

gang gør opmærksom på sig selv som *show* – en forskel i forskelsløsheden, en varighed i sproget – men som også etablerer et *nærvær*: Det selvfølgelig, det virkelige, kommer til syne på ny for den opmærksomme læser.

– *Det kan virke, som om du én gang for alle har sagt til dig selv, at vi alle er modernister – at alt der gøres og gives form vil dementeres af modernitetens fiktioner – men det er samtidig som om, du ikke helt vil acceptere dette vilkår: De små ting i dagligdagen (hvad enten det så er synet af et hus på den anden side af gaden eller din elskedes kys mod din nakke) såvel som de store eksistentielle bæster: Død og kærlighed, melder sig og vil noget andet og mere med teksten. Men du stritter imod? Du giver ofte teksten en ironisk drejning?*

– Jo, det er dét ... Den digtsamling, som jeg har arbejdet på den seneste tid, er meget mere legende end den foregående: *Skyer på græs*, var det. Der er mange flere digte, som vender tilbage til sådan en Højholt-position ved ikke rigtigt at handle om noget, ved at være sådan nogle absurde tryllekunster. I *Skyer på græs* var det netop meget den dér kamp mellem en ironisk position og så en eksistentiel, centrallyrisk, hvor man sidder og skriver digte om de ting, der „betyder“ noget: Død og kærlighed, og ting og sager...

– Jeg mærker tit selv, at det bliver sådan lidt et spil, hvor netop døden – og de traditionelle poetiske symboler, og sne og årstiderne – op-

træder. Og en måde at holde dem friske på, istedet for bare naivt at skrive *om* dem, er netop ved at holde den dér ironiske position, hvor de på den ene side bare er „legoklodser“, man flytter rundt på, men på den anden side er det netop ved at have den holdning – at det i og for sig bare er ord, som skal sættes sammen på en ny måde – at det kan blive et frisk udsagn om verden. Det *er* jo gamle ord, det *er* gamle poetiske ord, som er fuldstændigt nedslidte af at blive brugt. Ved at opfatte det som det der puslespil, så kan der pludselig slå en frisk betydning igen.

– *Skyer på græs* er for eksempel meget opbygget ved, at det er de samme ord, der går igen. Der er mange digte om sne, mange digte om skyer – som man har skrevet om i tusinde år – men som man forsøger at give frisk betydning i en art kombinatorik ...

– *Det er måske endnu tydeligere i din tredje digtsamling Kys mig, som jo netop handler om det par excellence mest slidte emne i lyrikken: Nemlig kærligheden?*

– Ja, det er helt klart. Det er en hel række forsøg på at sige det samme banale udsagn: Kys mig... Hvor man netop kan mærke en hensigt: At sige den samme gamle, gamle ting på en ny måde. Det er også derfor, at mange af digtene er så små. Man mærker den dér rastløshed: Hele tiden gælder det om at finde en frisk betydning.

Nærværende gangstere

Lars Bukdahl har siden debuten været ét af de mest markante og roste navne blandt den generation af unge forfattere, der er debuteret i de seneste år, og som typisk er født midt eller sidst i 60'erne. Bukdahl har blandt andet modtaget Klaus Rifbjergs Debutantpris, samt Statens

Kunstfonds 3-årige stipendium.

Man kunne imidlertid også citere nogle af de kritiske røster, som ind imellem har lydt, og med dem spørge til *nødvendigheden* i Bukdahls poesi og prosa. Her henholdsvis Henrik Wivel og Erik Skyum-Nielsen om Bukdahls anden roman *Brat Amerika* fra 1991: „En mand, der skriver fem bøger før sit fyldte 22. år, aftvinger en vis respekt. Indtil man har læst dem“. Og: „Imponerende er det unægtelig, at Lars Bukdahl i en alder af 22 kan udgive sin femte bog. Man er ikke i tvivl om, at han vil noget med litteraturen – være forfatter f.eks. – men det står indtil videre hen i det uvisse, hvad digtningen vil med ham.“

– *Nogle kritikere har, særligt om dine romaner, sagt, at de er meningsløse, uden nødvendighed og indhold. Har du ikke andet at sige: End at det hele er løgn og digt, at „Det hele er et spørgsmål om/ blomster, udråbstegn og behændighed“, som du skriver i Mestertyvenes tid?*

– Det synes jeg i og for sig, at det *er*. Man skriver jo de bøger, man gerne selv vil læse, de bøger og de digte, som man selv synes mangler, eller som man gerne vil have nogle flere af.

– Hvis vi ser på digtene, synes jeg, at der er to slags digte: Der er dem, som handler om noget i en eller anden forstand; som handler om kærligheden, eller siger, at de handler om døden, om melankolien. Det er én måde at skabe digte på – sådan i „traditionen“: At tale om noget, som der er blevet talt om før, men hvor bestræbelsen og formålet så er at sige det på en ny måde, som er frisk og original.

– Og så synes jeg, at der er dem, som jeg i og for sig bedst selv kan lide, en anden slags digte, der har lidt mere utopisk karakter, og som viser tilbage til de gamle Højholt-ting: De folder sig

sammen om sig selv, de er ikke et udsagn om noget som helst. Når jeg i de nye digte skriver om „gangsterne“, så er de umulige at fastholde som symbol på noget som helst klart. Tilsvarende med „mestertyvene“ i digtet „Mestertyvenes tid“: Det holder op med at være en metafor på et eller andet, som er meningsfuldt. Det bliver så i stedet enten flertydigt eller „intet-tydigt“; umuligt at tyde billedet. Du kan ikke forholde dig til det på en analytisk tolkende måde, du kan i hvert fald ikke „løse“ billedet.

– Nu de her gangstere, der i et af de nye digte står i regnvejret, og som bare står derude i regnvejret og som der bliver flere af; de *betyder* jo ikke noget, vel?! Og der kan man endda sige, at det digt kommer til at være lidt „meta“ om sådan noget: Der bliver flere og flere af de her gangstere ude i regnvejret, som ikke betyder noget, og de begynder jo så at *oversvømme* verden. Det er sådan en apokalyptisk opfattelse af, hvordan man gerne vil sprede underlige digte i verden: En hel masse mærkelige gangstere, der står ude i regnvejret og fylder det hele op.

– Men det er dér – og det er meget svært at argumentere for – men det er dér, at jeg opnår den største tilfredsstillelse selv: Det er de digte og de stykker af romanerne, jeg selv bedst kan lide, som ligesom holder op med at være henvisende, men kommer til at henvise til sig selv, fordi deres betydning bliver uklar. Men de er *nærværende*, skal pointen være. Det er fuldstændigt umuligt at finde ud af, hvad i alverden det skal være for noget, men det *virker*. Jeg tror, at det er den amerikanske instruktør Robert Altman, der om sin nye film *Short Cuts* har sagt, at den reaktion han helst vil have, når folk gik ud af biografen var: „I didn't know what the hell that was, but I liked it“. Det synes jeg virkelig, er den ideelle position.

– Man oplever det tit meget fint, når man læser op: For eksempel med det digt om gangsterne, dér kan man sætte et virkeligt insisterende tonefald på: Altså virkelig forsøge at overbevise folk om de her gangstere. Og så reagerer de jo tit med latter, fordi man står og insisterer på, at sådan et helt absurd syn er noget, som de skal forholde sig til. Dermed bliver folk beriget, men de bliver beriget med en fremmedhed, med noget som de ikke ved, hvad de skal stille op med. Hvilket jo kun kan betyde, at der bliver sat mere bevægelse i dem.

– Det synes jeg også gælder for romanerne: *Brat Amerika* handler måske nærmest om for meget, den forsøger virkelig at handle om alting, men de partier jeg selv bedst kan lide i den, det er for eksempel hvor hende pigen ser ud på folk fra sin disk, og hvor alle folk går rundt med en lille ting indeni – som er en af tingene fra H.C. Andersens eventyr, tror jeg. Også en meget mystisk, underlig tanke, men den kan jeg godt lide selv, fordi jeg synes, at den er rigtig, men jeg kan jo absolut ikke forklare, hvad det skal *betyde*, for det er jo ikke fordi, at det er folks sjæl eller noget andet. Det kan man selv bestemme sig for.

– Ser man på meget af den nye prosa, der skrives i dag, så er den typisk minimalistisk, fragmentarisk og kort. Personerne er uden psykologi, og de ved ofte godt, at de er romanfigurer. *Brat Amerika* begynder ligefrem: „Dette er ikke en film. Dette er min roman [...]“. Skal man sætte tingene lidt på spidsen, så kunne man sige, at det er de litteratur-teoretisk bevidste og belæste unge akademikere, der skriver romanerne i dag. De har ingen historier at fortælle, de er – som de skal være – moderne mennesker uden overblik, sammenhæng og mening, og skriver bøgerne derefter. Anmelderne roser

– for sådan har også de lært at verden er – og læserne keder sig noget så gudsjammerligt... Er det os læsere, der har nogle forkerte forventninger, eller vil du virkelig påstå, at for eksempel *Brat Amerika* er en god roman?

– Nu vil jeg jo selvfølgelig mene, at *Brat Amerika* i hvert fald til dels er en god roman. Den har nok flere karaktertræk til fælles med noget af det, der især her senere har markeret sig som en ny prosa; for eksempel Merete Pryds Helle, Christina Hesselholdt, og Jeppe Brixvolds seneste roman, Jens-Martin Eriksen og Jens Christian Grøndahl. Men jeg vil mene – hvis vi lige først tager *defensoratet* for *Brat Amerika* – at der er en anden vilterhed, bevægelighed og dynamik i *Brat Amerika*, og også en humor og en satire, og også sådan en mere rastløs rytme – i og med at den er bygget op af de her fragmenter. Men det er heller ikke noget, som jeg bryder mig om, den dér nye prosa, og *Brat Amerika* er nok også for meget sådan en roman for min egen smag ... nu ... nok ... på visse punkter.

– Det kan godt være, at det er svært at finde gode historier, men så ved jeg heller ikke, hvad gode historier er. Det er ikke noget, som jeg specielt synes, at jeg har brug for, når jeg læser prosa. Jeg vil bare have noget skrift, der sker noget i ... så behøver der ikke at være nogen, der forfølges af nogen, eller finder en skat. Den prosa jeg vil have, der skal personerne være mere end bare sådan nogle blanke bevidstløse figurer. *Peter Asmussen* er et fuldstændigt forfærdeligt eksempel på sådan noget ny prosa – med de her bevidstløse personer der opfører sig mere eller mindre ... bevidstløst; hvor der intet sker, hvor der ingen historie er, og hvor stilen så vidt muligt er så blank og enkel som mulig. Sådan en art „minimalisme“.

– Men, der er en hel række forfatterskaber, som i mere positiv forstand er postmodernistiske eller postmoderne, eller ironiske: Som anvender en ironisk munter tone, og hvor sproget får lov til at leve, hvor personerne får lov til at være mærkelige. Sådan nogle som Thomas Bruun, Morten Vizkis prosa, Henrik S. Holck og T.S. Høeg – og så Jens Blendstrup selvfølgelig, men hans debutbog er jo ikke udkommet endnu. Han kan faktisk godt finde på historier. Og Thomas Bruun har faktisk i *Tilfældet skæbne* nogle rigtige skæbnehistorier.

– Der er blandt prosaister i meget fin grad nogle, hvor der er sjov på færde, og som måske netop går tilbage til nogle meget gamle traditioner inden for roman-skrivning, går tilbage til sådan en „gammeldags“ roman – i og for sig tilbage til Dickens' ting. De har en anden frihed, hvilket jo netop er det, postmodernismen giver lov til: At man kan bruge de gamle former, mens de dér andre triste nye prosaister, de tillader sig kun at efterligne sådan en speciel form for fransk roman, der blev skrevet i 60'erne. De er jo lige så meget postmodernister, fordi de gentager en form, der er lavet før – oven i købet uden særlige forandringer – men det er jo en snæver måde at være postmodernistisk på.

Forfatteren som barn

Skal man ganske kort karakterisere udviklingen i Lars Bukdahls forfatterskab, kan man sige, at det bevæger sig fra den „citerende“ postmodernisme i de første bøger til en mere personlig, afdæmpet og formsikker tone i specielt de to seneste digtsamlinger: *Kys mig* og *Skyer på græs*.

En samtale i *Guldhornene* mellem Ole Jastrau og Major Tom kunne for eksempel lyde: „ – Hej, siger Ole Jastrau, – velkommen til jor-

den. – Tak, siger majoren, – jeg bringer retfærdigheden. Denne by er ikke stor nok til os begge. Vi har ikke andet at frygte end frygten selv. Ich bin ein Berliner. – Fra hvilken planet eller galakse er du udsendt til vores planet, hvis jeg må være så fri? – Det var sen aften, da K. ankom. Mit navn er Major Tom. Jeg har været her før. Engang var mit hjem også jorden. Så blev mit hjem intetheden. De evige slagmarker. Men jeg så endelig møllerne som kæmper. Nu vil jeg bekæmpe uretfærdigheden, kaste virkeligheden i grams. Pure pleasure. Kan du sige mig, hvor den findes, lille ven, uretfærdigheden?“ I *Kys mig* kan man derimod finde et digt som dette: „Sådan her:/ himlen er/ skyernes skyer/ eller rettere:/ skyerne er/ himlens himmel,/ kort sagt: jeg er din/ og du er min/ nede på jorden.“ Tilsvarende finder man under den overfladisk set ubekymrede, ironiske og lette tone i *Skyer på græs* en alvor, et nærmest *elegisk* tonefald visse steder.

Bukdahls bøger kan generelt karakteriseres som sprælske og skæve, humoristiske, skriftbevidste og ironiske. Et andet gennemgående træk er en – i positiv forstand – nysgerrig naivitet: Sprog og verden præsenterer sig ofte, som var det noget et barn kunne have tænkt og set. Dertil kommer så en række digte og passager i romanerne, der direkte handler om barndommen.

– *Nogle af dine bedste digte, synes jeg, er dem hvor vi oplever „forfatteren som barn“, som du skriver et sted. Eller er du i virkeligheden et barn, der er forfatter?*

– Det er jo en interessant teori ... Det er altid farligt med det dér med „barndom“, fordi der altid er en fare for, at det bliver helt sentimentalt. Det har jeg i hvert fald en stor angst for, at det skal være. Lige så snart man taler om små

børn, der står der og oplever verden nysgerrigt og naivt, så er det altid lige på grænsen ... Men altså: Jeg tror da helt klart, at der er noget dér, at der netop i den barnlighed og i *brugen* af en barnlighed i det, som man skriver, – netop sådan en barnlig position, både det legende og det nysgerrige – at dér er en styrke, som er god at udnytte. Men, det kommer altid til at lyde lidt klamt, når man taler om sådan noget.

– Bortset fra det, så synes jeg, at det er rigtigt. For eksempel nu i min nye bog, som jeg netop har gjort færdig: Det man jo tit gør med de her digtsamlinger – når man sidder og skal komponere, samle dem – så ser man jo pludselig nogle mærkelige „korrespondancer“, at der pludselig er en hel masse ting, der *passer*. Der er to digte om børn – som også rent formmæssigt ligner hinanden – og som bliver sådan nogle positive stationer eller positioner i bogen: Der er dels et barn, der har gravet sig ned i jorden, og sidder der og nægter at komme ud og blive voksen, og så er der – gud hjælpe mig – et andet digt om en hel masse børn, der sidder i *lygtepælene* ned ad Kirkegårdsgade og skriver på filmmanuskripter, hvoraf „overflødige regnvejr drypper ned i folks hatte“. Og det er ikke *bevidst*, at de er skrevet som parallelle; det opdager man bare lige pludselig. Det er en meget fin måde, en underlig tilfældig måde, som åbenbart nogle vigtige betydnings-zoner er opstået på: At du har det ene digt, hvor det er et barn, som er gravet ned i jorden, og så har du skrevet et andet digt, der handler om børn, der sidder oppe i lygtepæle. Så er det åbenbart mellem de to positioner – mellem himmel og jord fuld af børn – at man bevæger sig. Så noget må der jo helt klart være om det.

– *Netop barnligheden, det legende og humoren, har jo ikke været specielt velset i kunst*

og litteratur de sidste 10-15 år. Man siger altid, at danskerne ikke kan tage noget alvorligt, og det kan da godt være, at den almindelige anarkistiske dansker ikke kan, men blandt kunstnere og intellektuelle er det vel ikke ligefrem noget, som er særlig velset?

– Det er faktisk noget, jeg er meget optaget af, og som går mig meget på, og som jeg også i min kritikervirksomhed forsøger at sætte fingeren på. Én af konflikterne i ny kunst eller i kulturen i det hele taget, er netop mellem den dér patos, alvorsfuldhed og *tristesse*, som der er nogen, der står for, og så en kunst der i højere grad vælger at være legende og humoristisk, ironisk og bevægelig.

– Jeg synes, at patos og tristesse i alt, alt for høj grad for lov til at dominere, og bliver prist. Det er fuld af sådan en forfærdelig „fims“, hvor det bliver finkultur på en meget klam og overfladisk måde. Det er for mig noget af det værste: Når folk mangler selvironi og humor – og dét er jeg nærmest villig til at sætte som et absolut kriterium i forhold til kunst, som jeg skal kunne gå *ind* for: Der skal være plads til selvironi og humor, for ellers synes jeg, at det

falder fuldstændigt til jorden, hvis det er selvhøjtideligheden, som får lov til at dominere.

– Det synes jeg i øvrigt, at den gør i alt for høj grad: Både i den kunst som medierne dyrker – Bille August og Peter Høeg – og i forhold til meget af det, der skal være „avantgarde“ – meget ny prosa og også mange af de nye poeter – hvor det bliver fuldstændig kvalmt og tykt af patos og selvhøjtidelighed. Sådan noget røber sig jo altid, for tingene bliver forlørne og sproget falder til jorden: Sproget *gider* ikke sådan en holdning til sig...

– Det er jo meget mærkeligt, for man kommer til at befinde sig som en lus mellem to negle, når man forsøger at gå ind for en mere „munter“ litterær holdning, der jo er så let at reducere til bare at være pjank... Dét der skal være mest avanceret, er jo fuldstændigt mørkt og tungt, og dét der skal være mest populært, er lige så ulideligt. Man er hverken avantgarde eller populær, og der er jo heller ikke nogen, der køber *vores* digte og bøger. Så kommer man til sådan næsten helt at forsvinde... På den anden side set: Os får de ikke ned med nakken. Vi vil „dø med støvlerne på!“

Fem gangstere på marken

Fem gangstere på marken
som opløste skyers
vildfarne skygger
leder som besatte
efter en mening
at besætte på bunden
af dette stride efterår,
men finder kun
græshopper og atter
græshopper, hvis
afsindige klimpren
passer af helvede til.

I mørket

I mørket
stiller postbude
sig oven på
hinanden,
de ligner
en roman,
jeg gerne
ville skrive,
deres hjerter
blinker som
ildfluer.

Fastelavn

Sne smidt mod
den sorte rustvogn
af børn klædt ud
som cowboys, indianere
og astronauter.
Den dødes navn er
William Birkelund
og i fyrretyve år
virkede han
som den fremmeste
indbrudstyv
på Viborgkanten.
Intet i hans verden
var sødere end
det klik, der åbner
en branddør.
Børnenes åndeskyer
gennem maskerne
af plastic.
Det er
en kold fastelavn.

Som en helikopter

Som en helikopter flyver tiden
ned over indtil flere naboer,
der står midt på deres græsplæner
og undrer sig. Det er dem ikke
helt klart, hvad de undrer sig over.
De kaster et blik på græsset,
der stråler grønt og gennemtrængende,
og føles som en rød løber under
deres fødder, uden mål og med.
De forbliver alene på deres græsplæner.
De rynker panden og hopper lidt på
stedet og undrer sig. Det er ikke
varmt og ikke koldt. Der er ingen
grund til at blive stående og ingen
grund til at gå indenfor i de store
gule huse, der ligner typebyggede
sfinxer, uden hoved, hale og vinger.
De ser op og undrer sig og rækker
ud efter helikopteren som efter en
appelsin.

Gangstere i regnvejr,
dér har de ikke
noget at gøre,
men de bliver flere
og flere, regnen
falder uden tøven
på deres sædvanlige
solbriller,
sorte habitter,
og maskinpistoler,
der i hvert fald
snart begynder at ruste,
men det er de sikkert
også ligeglade med,
og hvor kommer de fra?,
så mange gangstere
ejer Danmark ikke,
de ser ikke på hinanden,
men ud på regnen,
der bliver ved at falde
på dens sædvanlige
trætte og ophøjede måde
og bliver ved
at kalde gangstere
ud på gaderne,
som virkelig ikke kan
indeholde flere,
hvad de også er
ligeglade med,
de står som gangstere
i en tønde, løsner
ikke et skud, råber
ingen trusler, er
helt stille i regnen,
amerikanere eller
italienere, det er ikke
til at se, overskæggene
er sorte som blæk under
de opgivende borsalinoer,
hvad er det de fortæller
regnen og hvad er det
regnen fortæller os
om gangstere i regnvejr.

Storyteller

Ørenlyd er det umuligt at få
i disse apokalyptiske spillehaller,
man er pinedød tvunget til at
tage skotskternede lampeskærme
til hjælp, for det er nu brødre
skal tales ind i vildfarelser!

Busser på tagene

Busser ligger
på tagene
i villakvarteret.
Store gule busser
på alle de gule
parcelhuses flade
skifertage. Det
ser virkelig
godt ud og ingen
har længere
mareridt
i villakvarteret.
Lyden af regn
mod tomme kroppe
af metal over os
er lyden af sandhed.
Men luften er fuld
af buschauffører,
der ikke vil
finde sig i deres
pludselige vinger
og de irriterer
alvorligt.

Femtende oktober

Skyerne højt på
den skarpe himmel,
hvide og mægtige
og ensomme,
som en sørgeparade
af postsække
fulde af de
forbandet mange
digte, han ikke
får skrevet nu,
det burde regne
ned på vores savn.

Under sneen

Under sneen ligger gangsterne,
ligger ganske stille,
de fleste sover,
og kun et par stykker
er holdt op med at leve,
gangsterne er vant til kulden,
de ligger på ryggen
med armene over kors,
maskingeværerne ved deres side,
og de ligger overalt,
frosset fast til åer, gader,
fortove, plæner, hække, tage
og hinanden,
vinterens farve er den samme,
men formen er ny og fremmed,
ligner mest en sjælenes by,
man må være forsigtig,
når man går ud i vinteren,
men næsten umuligt ikke
en gang imellem at knuse
et par solbriller eller knække
en næse, flere og flere af os
flyver over gangsterne.

Alarm

Overalt på jorden
tager brandmænd
afsæt og springer
ud i det blå
som solstråler.

Hvor mange gange jeg har revet mig løs
fra en vinkende sennepsmark,
ved jeg ikke,
men den holder mig fast
med sin gule sne
og jeg er nu helt sikker på,
at jeg har ventet forgæves
på den jeg mødte allerede første gang
jeg ventede dette sted
mellem svajende gule hænder.

Efterhånden forsvinder dagene,
siver ud af den utæthed vi så længe har kendt,
men aldrig fik tætnet
fordi der i morgen var endnu en dag
der kunne gå med det rene ingenting.
Således forsvandt fuglene på tagene
da det blev efterår,
stormen da aftenen faldt på
og vi mødtes i villavejens gamle have
der efterhånden groede til så man dårligt fandt ud igen.
Men vi gjorde.
Og nu går vi kun ud af verden
og vores gode skind, når vi mødes på vejen
gennem hver sin by og kun har øjne for
vejtræernes stadig længere skygger,
mit melankolske og sitrende knæ
når endnu en dag
er forsvundet i duggen
der skyller ind fra havet.

Jeg ventede
at natten blev en dag der
forsvandt i endnu en dag
og endnu een.
Hvem venter, vinden der fyger ind fra havet,
oceanet der slår over i en bølge
der slår mig ned
vinden der blæser mine øjne tørre,
tårerne som størkner
Mine øjne svier!
svier
Hvem havde ventet regnen,
for hvem falder regnen, falder regnen
når oktober falder, splintres,
når vi går langs stranden
vinden fra vest,
dit hår i vinden
se!
dit hår bredt ud over strandens sten,
regnen der falder som fugle i dit hår.
Jeg havde ventet, at vente en dag endnu
for at finde endnu en dag og endnu een
men fandt dig
dit filtrede hår,
havet i munden,
natten pakket ind i et klæde i lommen
som du folder ud.

Det er ikke med vilje,
at jeg ikke længere kender dig igen,
men når aftenen falder på
falder jeg ned,
når hjernen slår fra
slår det klik
og jeg kan ikke sove i nat.
Det er ikke med vilje,
at jeg ikke har flere ord
og at det slår mig, at tiden er et træ
der er gået i vinterhi,
et år, hvis kalenderblade er
revet ud
og visnet i efterårets
disede sol.

Snart driver fuglene bort i mørke flokke
over havet. Som altid følger de den korteste linie
fra horisonten og ud.

Måske er det kun mig
men der er noget af dig i disse sorte flokke
og noget af mig
i hvert et dalende blad
i dette alt for store efterår.

Blankt landskab

Stemningsdigte over Skagen

Blodet suser i kroppen
din pik i luften
over klitterne
du rører min betændte barndom
med en fingerspids
og jeg skriger indad
byens toge kører til tiden
og billederne hænger
som de skal
på dertil indrettede museer
dine øjne går ned
i mit mellemgulv
og kussen synger
i regnen

Havet
er et rum
jeg ikke kender
en lyd
under huden
en silkehvisken
et hestevrisk
hjertet banker ud
af kroppen
mågeskrig og latter
en blødende plet
i min hovedbund

Min angst
i flænger over dagen
et fortidsminde i huden
en sten i klitten
havene
der skyller ind
over hinanden
efterlader smag af metal
og barndom
spor
i øjnene

Kravlende gang
under graner
grenes ridser
i hud
du rører luften
med din ånde
mellem os
bølger af lys
falder grønt
kysset
mod min nakke
ufravendt

Tilegnet Frede Nielsen

Nytår

I en lejlighed ligger to små kroppe
og klamrer sig til hinanden
mens larmen fra gaden stiger i styrke
og nattens ure falder i slag

Jeg sidder for mig selv på en trappesten
tænder cigaretten og er ingen
følger raketternes flammende haler
svagt fluorescerende oppe under skymasserne

Et glimt som lys bag matteret glas
og det regner med gnister
jeg ville gerne men får en forfrysning
hvis jeg lægger hånden mod månen

Oppe i lejligheden cirkulerer luften
mellem fire lunger og tømmes langsomt for ilt
et øjeblik er vi helt alene i verden
før den begynder sit fald igen

Bidragydere i dette nummer

Jens Blendstrup, f. 1968, bor i Odense: Digte i *Hvedekorn*. Novelle i *Begyndelser 1992* (Borgen, 1992).

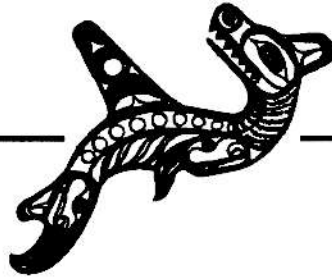
Lars Bukdahl, f. 1968, bor i Århus: Digtsamlingerne *Readymade! – Stævnemøder og moderne digte* (Borgen, 1987), *Mestertyvenes tid* (Borgen, 1989), *Kys mig* (Borgen, 1990) og *Skyer på græs* (Borgen, 1991). Romanerne *Guldhornene* (Borgen, 1988) og *Brat Amerika* (Borgen, 1991).

Annemette Nemorosa, f. 1965, bor i Ålborg: Digte i *Ildfisken*.

Jan H. Petersen, f. 1972, bor i Randers: Digte i *Hvedekorn*.

Carsten René Nielsen, f. 1966, bor i Århus: Digtsamlingerne *Mekaniker elsker maskinsyerske* (Borgen, 1989), *Postkort fra månens bagside* (Borgen, 1990), *Fordi fugleskræmsler ikke drømmer* (Borgen, 1991) og *Kærlighedsdigte* (Borgen, 1993).

Morten Ramsland, f. 1971, bor i Århus: Debuterede oktober '93 med digtsamlingen *Når fuglene driver bort* (Rosinante, 1993).

Ildfisker

Tidsskrift for ny litteratur

Jens Blendstrup

Novelle: „Så sødt som i gamle dage“

Jan H. Petersen

Digte

Lars Bukdahl

Interview og digte

Morten Ramsland

Digte fra: *Når fuglene driver bort*

Annemette Nemorosa

Digte

Carsten René Nielsen

Digt: „Nytår“

Nr. 8 • 1993